CUPRINS

CAPITOLUL I
INTRODUCERE 17
Secțiunea I
Dreptul constituțional-disciplină didactică 17
Secțiunea a II-a
Obiectul de cercetare al disciplinei drept constituțional 19
Secțiunea a III-a
Dreptul constituțional-ramură a dreptului public. 19
Secțiunea a IV-a
Izvoarele dreptului constituțional 21
4.1. Constituția 23
4.2. Legea 24
4.3. Regulamentele parlamentare 24
4.4. Ordonanțele Guvernului 25
4.5. Tratatele internaționale 26

CAPITOLUL II
TEORIA CONSTITUȚIEI 28
Secțiunea I
Constituționalismul 28
Secțiunea a II-a
Noțiunea de constituție 29
Secțiunea a III-a
Apariția constituției 30
3.1. Constituția cutumiară 31
3.2. Constituția scrisă 33
Secțiunea a IV-a
Regimul juridic al constituției 33
4.1. Adoptarea constituției 33
4.1.1. Inițiativa adoptării constituției 33
4.1.2. Autoritatea competentă să adopte constituția 34
4.1.3. Moduri de adoptare a constituției 35
4.2. Modificarea constituției 36

4.3. Revizuirea Constituţiei României....37
4.4. Suspendareaşi abrogarea constituţiei....39
Secţiunea a V-a
Conţinutul normativ al constituţiei....39
Secţiunea a VI-a
Supremaţia Constituţiei....40
Secţiunea a VII-a
Controlul constituţionalităţii legilor....42
7.1. Istoric....42
7.2. Noţiunea de control al constituţionalităţii legilor....44
7.3. Obiectul controlului constituţionalităţii legilor....44
7.4. Forme de control al constituţionalităţii legilor....44
Secţiunea a VIII-a
Dezvoltarea constituţională a României....46
8.1. Dezvoltarea constituţională până la apariţia primei constituţii a României....46
8.1.1. Constituţia Principelui fanariot Constantin Mavrocordat din 1741....46
8.1.2. Supplex Libellus Valachorum din 1791....47
8.1.3. Constituţia Cărvunarilor (1822)....48
8.1.4. Regulamentele organice....49
8.1.5. Proclamaţia de la Islaz....50
8.1.6. Convenţia de la Paris din 1858....51
8.2. Statutul Dezvoltător al Convenţiei de la Paris....51
8.3. Constituţia română din 1866....54
8.4. Constituţia României din 29 martie 1923....56
8.5. Constituţia României din 28 februarie 1938....58
8.6. Dezvoltarea constituţională a României în perioada 1944-1948....59
8.6.1. Înaltul Decret Regal nr. 1626/ 31.08.1944 pentru Fixarea drepturilor românilor în cadrele Constituţiunii din 1866 şi cu modificările Constituţiunii din 29 martie 1923.....59
8.6.2. Decretul nr. 1849 din 11 octombrie 1944 pentru adăugirea de alineat nou la finele art. IV din Înaltul decret regal nr. 1626 din 31 august 1944....60
8.6.3. Legea nr. 86 din 7 februarie 1945 pentru Statutul Naţionalităţilor Minoritare....61
8.6.4. Legea nr. 187 din 23 martie 1945 pentru înfăptuirea reformei agrare....61
8.6.5. Decretul nr. 2218 din 15 iulie 1946 privind exercitarea puterii legislative....62
8.6.6. Legea nr. 363 din 30 decembrie 1947 pentru constituirea Statului Român în Republica Populară Română....62
8.7. Dezvoltarea constituţională a României din anul 1948 până la 22 decembrie 1989....63
8.7.1. Constituţia din 13 aprilie 1948....63

8.7.2. Constituția din 24 septembrie 1952 65
8.7.3. Constituția din 21 august 1965 66
8.8. Regimul constituțional din România stabilit după 22 decembrie 1989 67
8.8.1. Decretul-lege nr.2 din 27 decembrie 1989 privind constituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Frontului Salvării Naționale și a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naționale 67
8.8.2. Decretul-lege nr. 8 din 31 decembrie 1989 privind înregistrarea și funcționarea partidelor politice și a organizațiilor obștești în România 68
8.8.3. Decretul-lege nr. 81 din 9 februarie 1990 privind Consiliul Provizoriu de Uniune Națională 69
8.8.4. Decretul-lege nr. 92 din 14 martie 1990 privind alegerea Parlamentului și a Președintelui României 69
8.9. Constituția României din 8 decembrie 1991 70
8.9.1. Explicații generale privind elaborarea Constituției 70
8.9.2.Revizuirea Constituției României în 2003 71

CAPITOLUL III
CETĂȚENIA ROMÂNĂ 74
Secțiunea I
Noțiunea de cetățenie 74
Secțiunea a II-a
Principiile cetățeniei române 76
Secțiunea a III-a
Drepturile, libertățile și îndatoririle specifice cetățenilor români 77
3.1. Drepturi și libertăți care pot fi exercitate doar de cetățenii români 77
3.2. Obligațiile exclusive ale cetățenilor români 77
Secțiunea a IV-a
Modurile de dobândire a cetățeniei române 78
4.1. Dobândirea cetățeniei române prin naștere 78
4.2. Dobândirea cetățeniei române prin adopție 79
4.3. Acordarea cetățeniei române la cerere 80
4.4. Redobândirea cetățeniei române 82
Secțiuneaa V-a
Procedura acordării sau redobândirii cetățeniei române 83
Secțiunea a VI-a
Pierderea cetățeniei române 86
6.1. Retragerea cetățeniei române 87
6.2. Aprobarea renunțării la cetățenia română 87
6.3. Alte cazuri de pierdere a cetățeniei române 88
6.3.1. Pierderea cetățeniei române prin adopție 88
6.3.2. Pierderea cetățeniei române prin stabilirea filiației 88

Secţiunea a VII-a
Procedura retragerii cetăţeniei române şi aprobării renunţării la cetăţenia română 89
7.1. Procedura retragerii cetăţeniei române 89
7.2. Procedura aprobării renunţării la cetăţenia română 90
Secţiunea a VIII-a
Alte reglementări referitoare la cetăţenia română 90
8.1. Dovada cetăţeniei române 90
8.2. Cetăţenia de onoare 91
Secţiunea a IX-a
Autoritatea Naţională pentru Cetăţenie 91

CAPITOLUL IV
DREPTURILE, LIBERTĂŢILE ŞI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE 93
Secţiunea I
Noţiunea de drepturi şi îndatoriri fundamentale 93
1.1. Scurt istoric 93
1.2. Noţiunea de drepturi fundamentale 95
1.3.Noţiunea de îndatoriri fundamentale 96
1.4.Clasificarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale 96
Secţiunea a II-a
Principiile constituţionale ale drepturilor, libertăţilor şi îndatoririlor fundamentale ale cetăţenilor 98
2.1. Universalitatea drepturilor, libertăţilor şi îndatoririlor fundamentale 98
2.2. Neretroactivitatea legii 98
2.3. Egalitatea în drepturi a cetăţenilor 99
2.4. Funcţiile şi demnităţile publice pot fi ocupate de persoanele care au cetăţenia română şi domiciliul în ţară 101
2.5. Protecţia cetăţenilor români în străinătate şi obligaţiile lor 102
2.6. Cetăţenii străini şi apatrizii se bucură în România de protecţie juridică 103
2.7. Cetăţenii români nu pot fi extrădaţi sau expulzaţi din România 104
2.8. Prioritatea reglementărilor internaţionale 106
2.9. Accesul liber la justiţie 107
2.10. Caracterul de excepţie al restrângerii exerciţiului unor drepturi sau libertăţi 109
Secţiunea a III-a
Inviolabilităţile 110
3.1. Dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică 110
3.2. Libertatea individuală 112
3.3. Dreptul la apărare 114
3.4. Dreptul la liberă circulaţie 115
3.5. Dreptul la ocrotirea vieţii intime, familiale şi private 116
3.6. Inviolabilitatea domiciliului 119

Secţiunea a IV-a
Drepturile şi libertăţile social-economice şi culturale ... 121
4.1. Dreptul la învăţătură ... 121
4.2. Accesul la cultură ... 122
4.3. Dreptul la ocrotirea sănătăţii ... 123
4.4. Dreptul la un mediu sănătos ... 124
4.5. Dreptul la muncă şi la protecţia socială a muncii ... 125
4.6. Dreptul la grevă ... 127
4.7. Dreptul de proprietate privată ... 128
4.8. Dreptul la moştenire ... 130
4.9. Libertatea economică ... 131
4.10. Dreptul la un nivel de trai decent ... 131
4.11. Dreptul la căsătorie ... 133
4.12. Dreptul copiilor şi tinerilor la protecţie şi asistenţă ... 134
4.13. Dreptul persoanelor cu handicap la protecţie specială ... 134
Secţiunea a V-a
Drepturile exclusiv politice ... 135
5.1. Dreptul de vot ... 136
5.1.1. Universalitatea votului ... 136
5.1.2. Egalitatea votului ... 137
5.1.3. Votul direct ... 137
5.1.4. Secretul votului ... 138
5.1.5. Votul liber exprimat ... 138
5.2. Dreptul de a fi ales ... 138
5.3. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European ... 139
Secţiunea a VI-a
Drepturile şi libertăţile social-politice ... 140
6.1. Secretul corespondenţei ... 140
6.2. Libertatea conştiinţei ... 141
6.3. Libertatea de exprimare ... 143
6.4. Dreptul la informaţie ... 145
6.5. Libertatea întrunirilor ... 147
6.6. Dreptul de asociere ... 148
Secţiunea a VII-a
Drepturile garanţii ... 149
7.1. Dreptul de petiţionare ... 149
7.2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică ... 151
Secţiunea a VIII-a
Îndatoririle fundamentale ... 151
8.1. Îndatorirea de fidelitate faţă de ţară ... 151
8.2. Îndatorirea de apărare a ţării ... 152
8.3. Îndatorirea de a contribui la cheltuielile publice ... 152
8.4. Îndatorirea de exercitare cu bună-credinţă a drepturilor şi libertăţilor constituţionale ... 153

CAPITOLUL V
AVOCATUL POPORULUI – GARANȚIE DE ORDIN CONSTITUȚIONAL PENTRU RESPECTAREA DREPTURILOR ŞI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE 154
Secţiunea I
Consideraţii generale 154
Secţiunea a II-a
Rolul şi numirea Avocatului Poporului 155
2.1. Rolul Avocatului Poporului 155
2.2. Numirea Avocatului Poporului 155
Secţiunea a III-a
Incompatibilităţi şi imunităţi 157
Secţiunea a IV-a
Obligaţia de a prezenta rapoarte Parlamentului 158
Secţiunea a V-a
Atribuţiile Avocatului Poporului 158
5.1. Activitatea în domeniul apărării, protecţiei şi promovării drepturilor copilului 160
5.2. Activitatea în domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenţie 161
Secţiunea a VI-a
Adjuncţii Avocatului Poporului 163
Secţiunea a VII-a
Procedura de soluţionare a petiţiilor 163

CAPITOLUL VI
TEORIA STATULUI 166
Secţiunea I
Noţiunea de stat 166
Secţiunea a II-a
Funcţiile statului 167
Secţiunea a III-a
Principiul separaţiei puterilor în stat 167
3.1. Consideraţii generale 167
3.2. Consacrarea principiului separaţiei puterilor în stat în Constituţia României 169
Secţiunea a IV-a
Elementele statului 170
4.1. Populaţia 170
4.2. Teritoriul 171
4.3. Suveranitatea 172
Secţiunea a V-a
Exercitarea suveranităţii 174
5.1. Scrutinul 174
5.1.1. Sistemul majoritar 174

5.1.2. Sistemul reprezentării proporționale ... 174
5.1.3. Sistemul electoral mixt ... 175
5.1.4. Numărul de tururi de scrutin ... 175
5.2. Referendumul ... 175
5.2.1. Referendumul privind revizuirea Constituției ... 177
5.2.2. Referendumul privind demiterea Președintelui României ... 177
5.2.3. Referendumul cu privire la probleme de interes național ... 178
5.2.4. Referendumul local ... 178
Secțiunea a VI-a
Forma de guvernământ ... 178
6.1. Monarhia ... 179
6.2. Republica ... 179
Secțiunea a VII-a
Regimuri politice ... 180
7.1. Regim prezidențial ... 180
7.2. Regim semiprezidențial ... 180
7.3. Regim parlamentar ... 181
7.4. Regim directorial ... 181
Secțiunea a VIII-a
Evoluția formei de guvernământ în România de la formarea statului unitar (1859) ... 182
Secțiunea a IX-a
Structura de stat ... 182
9.1. Formele structurii de stat ... 182
9.1.1. Statul unitar (simplu) ... 182
9.1.2. Statul federal (compus) ... 183
9.2. Asociațiile de state ... 183
9.2.1. Uniunea personală ... 184
9.2.2. Uniunea reală ... 184
9.2.3. Confederația de state ... 184
Secțiunea a X-a
Organizarea administrativă a teritoriului României ... 184
10.1. Scurt istoric ... 184
10.2. Unitățile administrativ-teritoriale din România ... 186
10.2.1.Comuna ... 186
10.2.2. Orașul ... 186
10.2.3. Județul ... 187
Secțiuneaa XI-a
Caracterele statului român ... 187
11.1. România – stat național ... 187
11.2. România – stat suveran și independent ... 188
11.3. România – stat unitar și indivizibil ... 188
11.4. România – stat de drept, democratic și social ... 188

CAPITOLUL VII
PARTIDELE POLITICE 190
Secţiunea I
Consideraţii generale 190
Secţiunea a II-a
Clasificarea partidelor politice 191
Secţiunea a III-a
Sisteme de partide politice 193
Secţiunea a IV-a
Partidele politice în România 195
4.1. Scurt istoric 195
4.2. Reglementare 196
4.2.1. Constituţia 196
4.2.2. Legea nr. 14/2003 a partidelor politice 197
4.3. Înregistrarea partidelor politice 197
4.4. Membrii partidelor politice 198
4.5. Organizarea partidelor politice 199
4.6. Asocierea partidelor politice 200
4.7. Încetarea activităţii partidelor politice 201
4.8. Finanţarea partidelor politice 202

CAPITOLUL VIII
PARLAMENTUL 204
Secţiunea I
Consideraţii generale 204
Secţiunea a II-a
Organizarea şi desfăşurarea alegerilor pentru Parlamentul României 205
2.1. Stabilirea datei alegerilor 205
2.2. Circumscripţiile electorale 205
2.3. Organisme electorale 206
2.3.1. Autoritatea Electorală Permanentă 206
2.3.2. Biroul Electoral Central 209
2.3.3. Biroul electoral de circumscripţie 211
2.3.4. Birourile electorale ale secţiilor de votare. 213
2.4. Secţiile de votare 214
2.5. Registrul electoral şi listele electorale 215
2.5.1. Registrul electoral 215
2.5.2. Listele electorale 216
2.6. Candidaturile 217
2.7. Buletinele de vot şi ştampilele de vot 218
2.8. Campania electorală 220
2.9. Votarea 220
2.10. Numărarea voturilor şi constatarea rezultatelor alegerilor 223

Secţiunea a III-a
Funcţiile Parlamentului ... 225
3.1. Funcţia legislativă a Parlamentului ... 226
3.2. Stabilirea direcţiilor principale ale activităţii social-economice, culturale, statale şi juridice ... 227
3.3. Alegerea, formarea, avizarea formării, numirea sau revocarea unor autorităţi statale ... 227
3.4. Controlul parlamentar ... 228
3.4.1. Controlul exercitat prin mesaje, rapoarte, programe ... 228
3.4.2. Controlul exercitat prin comisiile parlamentare ... 229
3.4.3. Controlul exercitat prin întrebări şi interpelări ... 229
3.4.4. Dreptul deputaţilor şi senatorilor de a cere şi obţine informaţiile necesare ... 230
3.4.5. Controlul exercitat prin rezolvarea petiţiilor cetăţenilor ... 231
3.5. Conducerea în politica externă ... 231
Secţiunea a IV-a
Structura Parlamentului ... 232
Secţiunea a V-a
Organizarea internă a Parlamentului României ... 232
5.1. Validarea mandatelor de deputat şi senator ... 233
5.2. Grupurile parlamentare ... 234
5.2.1. Grupurile parlamentare ale Camerei Deputaţilor ... 235
5.2.2. Grupurile parlamentare ale Senatului ... 236
5.3. Birourile permanente ... 237
5.4. Comisiile parlamentare ... 240
5.4.1. Comisiile permanente ... 240
5.4.2. Comisiile speciale ... 243
5.4.3. Comisiile de anchetă ... 243
5.4.4. Comisia de mediere ... 244
Secţiunea a VI-a
Funcţionarea parlamentului ... 245
6.1. Mandatul sau legislatura ... 245
6.2. Sesiunea ... 245
6.3. Şedinţele ... 246
6.4. Procedura de vot ... 247
Secţiunea a VII-a
Deputaţii şi senatorii ... 249
7.1. Statutul deputaţilor şi senatorilor ... 249
7.2. Drepturile şi obligaţiile deputaţilor şi senatorilor ... 250
7.3. Incompatibilităţi şi imunităţi ... 252
7.3.1. Incompatibilităţi ... 252
7.3.2. Imunitatea parlamentară ... 253
7.4. Răspunderea disciplinară a deputaţilor şi senatorilor ... 254

Secţiunea a VIII-a
Actele Parlamentului ... 256
8.1. Legea, ca act juridic al Parlamentului ... 256
8.2. Procedura legislativă obişnuită ... 258
8.2.1. Iniţiativa legislativă ... 258
8.2.2. Sesizarea Camerei competente ... 259
8.2.3. Examinarea şi avizarea de către comisiile permanente ... 263
8.2.4. Includerea proiectului de lege sau a propunerii legislative pe ordinea de zi a şedinţei Camerei Parlamentului ... 263
8.2.5. Dezbaterea în plenul Camerelor Parlamentului ... 263
8.2.6. Votarea proiectului de lege sau a propunerii legislative ... 264
8.2.7. Semnarea legii de preşedintele Camerei ... 265
8.2.8. Promulgarea legii. Publicarea în Monitorul Oficial ... 265
8.3. Regulamentele parlamentare ... 266
8.4. Hotărârile Parlamentului ... 266
8.5. Moţiunile ... 267

CAPITOLUL IX
PREŞEDINTELE ROMÂNIEI ... 269
Secţiunea I
Desemnarea Preşedintelui României ... 269
Secţiunea a II-a
Mandatului Preşedintelui României ... 270
2.1. Vacanţa funcţiei de Preşedinte al României ... 271
2.2. Interimatul funcţiei de Preşedinte al României ... 271
Secţiunea a III-a
Funcţiile Preşedintelui României ... 271
3.1. Funcţia de reprezentare a statului ... 272
3.2. Funcţia de garant al independenţei naţionale, al unităţii şi al integrităţii teritoriale a ţării ... 273
3.3. Funcţia de a veghea la respectarea Constituţiei şi la buna funcţionare a autorităţilor publice ... 274
Secţiunea a IV-a
Atribuţiile Preşedintelui României ... 275
4.1. Atribuţii în raporturile cu Parlamentul ... 275
4.1.1. Atribuţii privind legiferarea ... 275
4.1.2. Adresarea de mesaje Parlamentului ... 277
4.1.3. Convocarea şi dizolvarea Parlamentului ... 278
4.2. Atribuţii în raporturile cu justiţia ... 278
4.2.1. Numirea judecătorilor şi procurorilor ... 278
4.2.2. Acordarea graţierii individuale ... 279
4.2.3. Participarea la şedinţele Consiliului Superior al Magistraturii ... 280
4.2.4. Dreptul de a cere urmărirea penală a membrilor Guvernului ... 280
4.3. Atribuţii în raporturile cu Curtea Constituţională ... 280

4.4. Atribuții ca șef al executivului ... 281
4.4.1. Atribuții în raporturile cu Guvernul ... 281
4.4.2. Atribuții în raporturile cu alte autorități ale administrației publice ... 283
4.5. Atribuții în raporturile cu poporul ... 283
4.6. Atribuții în domeniul politicii externe ... 284
4.6.1. Încheie tratate internaționale ... 284
4.6.2. Acreditează și recheamă reprezentanții diplomatici ai României ... 284
4.6.3. Aprobă înființarea, desființarea și schimbarea rangului misiunilor diplomatice ... 284
4.6.4. Acreditează reprezentanții diplomatici ai altor state ... 284
4.7. Atribuții în domeniul apărării ... 285
4.7.1. Declară mobilizarea generală sau parțială a forțelor armate ... 285
4.7.2. Respinge agresiunea armată ... 285
4.8. Atribuții în situații excepționale ... 285
4.9. Alte atribuții ... 285
Secțiunea a V-a
Actele Președintelui României ... 286
Secțiunea a VI-a
Răspunderea Președintelui României ... 288
6.1. Imunitate ... 288
6.2. Răspunderea politică ... 289
6.3. Răspunderea penală ... 290

CAPITOLUL X
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ... 292
Secțiunea I
Rolul Curții Constituționale ... 292
Secțiunea a II-a
Judecătorii Curții Constituționale ... 293
Secțiunea a III-a
Atribuțiile Curții Constituționale ... 295
3.1. Controlul constituționalității legilor înainte de promulgare ... 295
3.2. Controlul constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției ... 296
3.3. Controlul constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale ... 297
3.4. Controlul constituționalității regulamentelor parlamentare și a hotărârilor Camerelor Parlamentului ... 298
3.5. Soluționarea excepției de neconstituționalitate ridicată în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial ... 298
3.6. Soluționarea conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice ... 300
3.7. Controlul respectării procedurii pentru alegerea Președintelui României ... 301
3.8. Constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României ... 302

3.9. Avizarea propunerii de suspendare din funcţie a Preşedintelui României 303
3.10. Controlul respectării procedurii pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului şi confirmarea rezultatelor acestuia 303
3.11. Controlul îndeplinirii condiţiilor pentru exercitarea iniţiativei legislative populare 304
3.12. Controlul constituţionalităţii partidelor politice 304
Secţiunea a IV-a
Procedura în faţa Curţii Constituţionale 305
Secţiunea a V-a
Actele Curţii Constituţionale 307

Bibliografie 309